

Veliki fiskališki zajezd.

Z januarjem letošnjega leta so se finančna oblastva načeloma postavila na stališče, da morajo sploh vse trgovske in obrtne družbe plačevati pristojbinski ekvivalent. Finančna oblastva so vse trgovske in obrtne družbe, naj imajo kaj nepremičnega premoženja ali naj ga nimajo nič, pozvala, da morajo podati izpovedbe o svojem premoženju v svrhu odmerjenja pristojbinskega ekvivalenta. To se je zgodilo na podlagi naredbe finančnega ministrstva z dne 14. julija lanskega leta (drž. zak. št. 120), s katero naredbo je vlada enostransko premenila zadnjič omenjeno določbo zakona glede gotovih oprostitev od pristojbinskega ekvivalenta.

S to naredbo je upravna oblast premenila zakon in mu dala smisel, ki ga zakonodajalec ni nikdar imel.

Ratio legis.

Že to, da se je pristojbinski ekvivalent naložil delničnim družbam nasprotuje duhu zakona, zakaj delnice dobe vsak čas družega lastnika, zdaj se prodajo, zdaj se darujejo, zdaj se podejujejo. Delnice krožijo neprestano iz rok v roke, delnice spadajo mej najbolj premične stvari, ker se jih lahko prodaja, daruje, podeduje in uničuje. Država ima pri delnicah že itak velik dohodek, ker je na pr. od vsake prodaje delnic na borzi plačati borzni davek, od vsake daritve, od vsake dedščine se plača pristojbina. Kaj pa hoče vlada še več? Zakon se je torej nelogično razširil. Prvotno je bil namen, obremeniti s pristojbinskim ekvivalentom samo takozvano „mrtvo roko“, toda juristi so iztuhtali, da je mrtva roka juristična oseba in iz tega so sklepali, da se mora po istem merilu meriti sploh vsem jurističnim osebam. Prezrli so pri tem bistveno stan te zadeve, da je mej jurističnimi osebami velik razloček.

Po duhu zakona in po intencijah zakonodajalca morajo gotove juristične osebe biti na vsak način oproščene pristojbinskega ekvivalenta. Upravno sodišče je to v dveh slučajih celo samo priznalo, kajti oprostilo je dve komanditni trgovski predpisanega ekvivalenta. Upravno sodišče se je pri tem sklicevalo na § 123. trgovskega zakona, češ, da komanditne družbe zategadelj niso podvržene pristojbinskemu ekvivalentu, ker niso ustvarjene za dlje časa kakor dotlej, dokler posamični člani take družbe oziroma njihovi pravni nasledniki žive. To je vender jasno, a finančna oblast se za to vender ne zmeni.

(Dalje sledi).

Kmetijstvo.

O sadjarstvu.

V nekaterih krajih naše domovine napreduje sadjarstvo tako, da je kar veselje, gledati take vasi. Žalost pa obhaja človeka, ko vidi kraje, kateri nimajo skoro nobenega sadnega drevja. Pač imamo po deželi več kme-

tijskih podružnic, katere se s hvalevredno požrtvovalnostjo trudijo za povzdigo sadjarstva. Imamo tudi nekaj teoretično in praktično izobraženih sadjarjev različnega stanu, kateri mnogo delujejo za prospeh gospodarstva na tem polju, toda kaj nam vse to pomaga, ko pa nedostaja — in to povdarjamo posebej — masi naroda večje izobrazbe in pred vsem pouka v kmetijstvu. Na lastne oči sem videl, kako je neki posestnik sadil drevesa, katera je dobil iz kmetijske podružnice. Z lopato je privzdignil rušo, potisnil drevesce s koreninami v luknjo ter z nogo zopet zamašil rušo. Ako je tu pa tam kaka korenina ven gledala, zato se je malo zmenil. In mož tega ni morda delal iz neumnosti, ampak iz nevednosti. In zdaj naj pa drevo raste in uspeva!

Žalibog da se s cepljenjem ne godi nič bolje. Skoro v vsaki vasi se nahaja očanec, kateri si v nemalo čast šteje, da ima pri cepljenju „srečno roko“. In kako požlahtnuje? Divjake prekolje 10 cm ali še več globoko, utakne v precep čepica in na vse to povije in poveže ilovico. Ako je cepič eno ali dveleten, ali pa celo kaka vejica, to mu je vsejedno. Da je težavno in zamudno delo, ilovico tako poviti, da ne dohaja zrak, bo vsakemu umevno. O kakem drugem cepljenju nima niti pojma. Da se izmed 100 dreves komaj 50 prime in še ta imajo kal bolezni v sebi, je čisto naravno. To ni nič pretiranega, vse je žalostna istina, in prepričan sem, da sta dve tretjini krajev na Kranjskem, v katerih se ne godi nič bolje. Kakor mora obhajati razumnega čebelarja groza, ko vidi po vaseh na pol razpadle čebelnjake, ki so pravi pomniki te porušene gospodarske stroke, ravnotako ga obide žalost, ko se ozira po sadnem drevju. Mlado, na pol doraslo drevje a že hira in se suši! Zdravega mladega zaroda je bore malo. Le sem in tje zapazimo kako lepo zrasteno sadno drevo, katero stoji kakor steber sredi razvalin. Posestnikov, kateri imajo lepo in očiščeno sadno drevje, je malo. In še ta napredek je pripisovati največkrat posebnemu trudu kacega župnika ali učitelja, kateri mu je na lici mesta kazal, kako mora saditi, oplemenjevati, izgojevati, zatirati škodljivi mrčes itd.

Ker že govorim o duhovnu in učitelju, še par besed o teh dveh stanovih. Bili so časi, ko so duhovniki veliko lahko se reče, največ storili za prospeh dobičkonosnega sadjarstva. Saj ima pa vsak župnik več ali manj sveta, na katerem lahko napravi lep, vzgleden sadovnjak. Žalibog, da župniki sadjarje vedno bolj izginevajo, a mladi duhovniški naraščaj ima prav malo ali pa nič razuma za to prelepo gospodarsko panogo. Postal mu bo popolnoma neznano, koliko lepega, mičnega in koristnega ima v sebi ta srce in duha blažeča kmetijska stroka.

In učitelji? V čast temu stanu lahko rečemo, da imamo na Kranjskem mnogo učiteljev, kateri so teoretično in praktično izvežbani o sadjarstvu in razvijajo v tej stroki živahno delavnost. Le žal, da je malo takih, kateri bi imeli zraven drevesnice tudi sadovnjak. Mnogo šol pa še drevesnic nima.

Prepričan sem, da bi imel pouk o sadjarstvu neprimerno večji uspeh, ako bi se končal z oskrbovanjem materinega drevja, z obiranjem, spravljanjem in uporabo sadja.

Tudi pri učiteljstvu zapazimo žalostno dejstvo, da je učiteljev sadjarjev vedno manj. Starejši se umikajo, a na njihovo mesto nima kdo stopiti. Kako li? Učiteljišče ne more učitelju toliko dati, da bi bil praktično in teoretično trdno podkovan, ker množina drugih predmetov tega ne pripušča. V življenju pa, ako nima posebne sreče in veselja do sadjarstva, še tisto pozabi, kar se je naučil. Popolnoma nemogoče mu je popolniti svoje znanje, ker je vlada ustavila kmetijske tečaje o počitnicah, kateri so bili vsaj za učitelje, sadjarje, neprecenljive vrednosti.

Nepobitna resnica je, da so se merodajni faktorji že večkrat in z uspehom zavzeli za materialni blagor naše dežele. Poglejmo le vinstvo, koliko je v zadnjih letih napredovalo. Vlada je postavila posebnega tehničnega zvedenca, kakor tudi potovalnega učitelja, izvrstnega vinščaka, katerega pošilja v vinorodne kraje, da ljudstvo na lici mesta pouči, kako mora delati, ako hoče iz vinogradov večje dohodke dobiti. Tako je prav. Sam sem bil priča, kako je ljudstvo z veseljem tega gospoda sprejemalo, sledilo pazljivo njegovim teoretičnim predavanjem in praktičnim poskusom v vinogradih, ter bilo zelo hvaležno vladi za to dobroto. Da bi se le še odstranila mesečna vinska klavzula ter povišal uvoz laškega vina, potem bi se vinogradnik res oddahnil.

Kako se je dežela zavzela za vinstvo, ravno tako bi lahko veliko več storila za sadjarstvo. Uvaževati je, da se lahko s primeroma majhnimi troški veliko, veliko pripomore istemu. V vsakem sodnijskem okraju naj se nastavi provizorično vsako leto za dobo enega meseca izkušen sadjar, kateri bi obhodil posamezne vasi in ljudstvu kazal na mestu, kako mora saditi, oplemenjevati itd. sadna drevesa. Seveda bi ga morala pri tem podpirati županstva. Vlada naj bi podpirala to podjetje s tem, da bi vsaj prva leta na vsako vas poslala po par sto divjakov, katere bi morali kmetje pravilno posaditi in pozneje požlahtniti.

S tem poukom bi bil lahko zvezan tudi pouk o čelstarstvu in marsikaj bi se tudi lahko storilo v napredek istega.

Mnogo se je že pisalo o pravilni saditvi, o cepljenju, o oskrbovanju itd. sadnega drevja, imamo tudi precej poučnih sadjarskih knjig, a vendar naš kmet malo ali nič tega dela ne razume. Če kje, uresniči se tukaj izrek: „Grau ist alle Theorie“! Prepričan sem, da bi se tem potom povzdignilo sadjarstvo na ono stopinjo, na kateri bi bilo lahko glede na ugodno lego naše dežele. In ko bomo imeli kaj prida trgovskega sadja, potem se bo šele dalo govoriti o sadjarskih zadrugah.

Ne dvomim, da bi se v vsakem sodnijskem okraju ne dobil požrtvovalen mož, kateri bi radevolje prevzel to nalogo, ako bi se mu le potni troški povrnili.

Ko bo dosegel naš kmetovalec večjo izobrazbo v sadjarstvu, prišel bo do prepričanja, kolike važnosti je sadno drevje in koliko čistega dobička nam donaša. Potem ne bo težko, pripraviti ga do tega, da bo tudi ob občinskih potih nasadil sadno drevje. Dohodki bi prihajali v občinsko blagajno, ako bi občina sama oskrbovala to drevje, drugače pa v prid posameznim kmetom.

Ne morem si misliti, da bi ostale te besede glas upijočega v puščavi in to tembolj, ker so že merodajni faktorji opetovano pokazali, da imajo srce za povzdigo narodnega gospodarstva, in ker je zadnji čas, da začne naš kmet saditi, cepiti in izgojevati boljše vrste trgovskega sadja, mesto sedanjega drobnega in malovrednega drobiža.

Kmetijske raznoterosti.

Sadjarstvo na Kranjskem. C. kr. kmetijska družba kranjska je oddala letošnjo pomlad iz svoje drevesnice okroglo 25.000 dreves, njene podružnice so jih oddale najmanj 5000, zunaj dežele je bilo nakupljenih z državno podporo 11.000 in iz zasebnih drevesnic na Kranjskem se je v deželi zasadilo po malem računano 9000 dreves. Iz tega je razvidno, da se je v naši deželi za spomlad zasadilo najmanj 50.000 visokodebelnih dreves, kar znači uspeh, kakeršnega razmerno ne more pokazati nobena druga avstrijska kronovina.

Na obrežju.

(Konec.)

Po večerji napoti se cela obitelj malo na izprehod po drevoredu ker bila je lepa, jasna noč.

Ko tako hodijo sem in tja po drevoredu silil je zmirom inženir proti Ljudmili, ali ona ni hotela nikakor iti v tik z inženirjem.

To pa se je malo čudno zdelo Juranu. Namenil se je vprašati svojo soprogo v prvi priliki, ali mogoče ve ona vzrok temu.

Drugi dan bilo je po navadi. Ljudmila se ni prikazala iz hiše, bala se je, da ne bi jo zopet nadlegoval inženir.

Zvečer je odpotoval, zagotovivši jih, da jih obišče zopet prihodnje leto. Spremili so ga do kolodvora in potem vrnili so se počivat.

„Kaj neki ima Ljudmila z inženirjem, da se ga tako ogiblje in da je tako molčeča?“ pripomni Juran proti svoji soprogi, spravlja jo se počivat.

„Da je tako molčeča bila, je le vzrok, ker je trudna, vajena ni tako dolgo bdeti, kajti ura je že davno odbila najmanj, in tako nežno bitje potrebuje hitro počitka“, zagovarjala je mati dobro vedoč, da je bila Ljudmila proti inženirju zadnji čas malo izpremenjena.

„Ali čudno je to, da se še od njega prijazno poslovila ni“. Tudi se mi dozdeva, da je postala, od kar je Hrastar odpotoval, bolj otožna in zamišljena.